

Міністерство освіти і науки України

**Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»**

**Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування**

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

**Матеріали ІХ Міжнародної
науково-практичної конференції**

15 травня 2025 р.

**Полтава
2025**

directions and implementation mechanism. Economic and cyber security. Kharkiv: PC TECHNOLOGY CENTER, 30–58.

7. World Bank. Ukraine Economic Update: Spring 2024. Washington, 2024. 36 p.

8. Onyshchenko S.V., Maslii O.A., Hlushko A.D., Zahorulko T.A. Challenges and threats to socioeconomic security of Ukraine under martial law. *Economy and region*. 2023. №1 (88). P. 135–143.

9. Маслій О. А., Ківшик О. П., Котелевець М. Загрози економічній безпеці держави в умовах глобальних перетворень. *Економічний простір*. 2023. № 183. С. 25–30.

10. Onyshchenko, S., Zhyvylo, Y., Cherviak, A., & Bilko, S. (2023). Determining the patterns of using information protection systems at financial institutions in order to improve the level of financial security. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 5(13 (125)), 65–76.

11. Дубіщев В.П., Глушко А.Д. Досвід провідних країн світу у сфері здійснення державної регуляторної політики. *Економіка і регіон*. 2010. № 1 (24). С. 141–148.

УДК 338.45:622.3:330.342.14(477)

Вітрик Ігор Віталійович,

здобувач третього (наукового) рівня вищої освіти

*Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка»*

ДЕТЕРМІНАНТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Нафтогазовий комплекс України є ключовим у забезпеченні енергетичної безпеки держави, стабільності національної економіки та національного суверенітету. Підприємства нафтогазового комплексу функціонують в

умовах високої турбулентності, зумовленої як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Зношеність основних фондів, недостатній рівень інвестицій, волатильність цін, геополітична нестабільність та інші деструктивні фактори негативно впливають на фінансову стійкість та ефективність діяльності суб'єктів нафтогазового комплексу. Вищезазначене актуалізує питання забезпечення економічної безпеки підприємств нафтогазового комплексу для ефективної протидії загрозам, забезпечення стабільності та розвитку. У цьому контексті першочергового значення набуває визначення детермінант економічної безпеки. Економічна безпека підприємств нафтогазового комплексу змістовно та структурно визначається комплексом взаємопов'язаних детермінант, які відображають її сутнісні характеристики, структуру та можливість забезпечення. Детермінантами економічної безпеки підприємств правомірно визначити системоутворюючі фактори та стійкі характеристики внутрішнього і зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають на рівень і динаміку економічної безпеки та здатність підприємства протидіяти загрозам [1]. Аналіз галузевих ризиків дозволив виділити наступні ключові системоутворюючі детермінанти економічної безпеки підприємств нафтогазового комплексу (рис. 1).

У процесі дослідження детермінант економічної безпеки підприємств нафтогазового комплексу доцільно зацентувати увагу на детермінантах внутрішнього середовища, оскільки саме вони формують основу адаптивності підприємства до зовнішнього середовища та є об'єктом управлінського впливу [2].

Фінансова стабільність є однією з ключових детермінант економічної безпеки підприємства, оскільки визначає здатність суб'єкта господарювання ефективно функціонувати в кризових умовах.

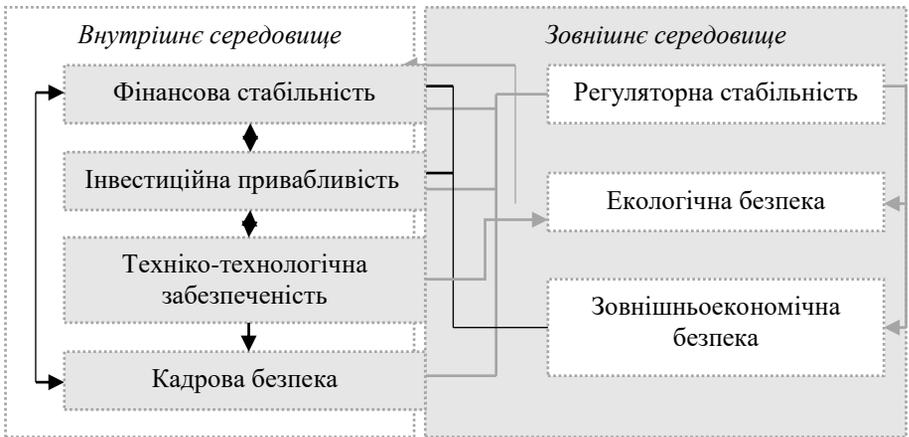

Рис. 1. Детермінанти економічної безпеки підприємств нафтогазового комплексу
Джерело: складено автором

Відсутність достатнього рівня фінансової стабільності обмежує можливості модернізації техніко-технологічної бази, залучення інвестиційних ресурсів та знижує спроможність підприємства підтримувати належний кадровий потенціал. Фінансова стабільність визначається, в першу чергу, такими детермінантами зовнішнього середовища як рівень регуляторної стабільності та екологічної безпеки. Нестабільна законодавча база у сфері оподаткування, природокористування та екологічного регулювання створює передумови для формування фінансових ризиків, ускладнює довгострокове планування та інвестиційну діяльність.

Водночас, дотримання стандартів та норм екологічної безпеки вимагає від підприємств нафтогазового комплексу значних витрат на модернізацію, що також впливає на фінансову стабільність. Інвестиційна привабливість підприємства є індикатором його спроможності залучати внутрішні і зовнішні інвестиції та безпосередньо впливає на техніко-технологічну модернізацію, впровадження інновацій.

На рівень інвестиційної привабливості впливає рівень зовнішньоекономічної безпеки, оскільки вона визначає стабільність доступу до міжнародних ринків капіталу, валютні ризики, динаміку цін на енергоресурси, а також загальну довіру іноземних інвесторів до національного економічного середовища. Зниження рівня зовнішньоекономічної безпеки може призвести до скорочення інвестиційних потоків та підвищення вартості залучених ресурсів. Рівень техніко-технологічної забезпеченості є ключовим чинником формування конкурентоспроможності підприємства, оскільки визначає продуктивність, енергоефективність та інноваційний потенціал виробництва. Крім того, використання сучасних технологій вимагає наявності висококваліфікованого персоналу, що безпосередньо демонструє зв'язок між техніко-технологічною забезпеченістю та кадровою безпекою підприємств нафтогазового комплексу.

Водночас, техніко-технологічний розвиток суб'єкта господарювання значною мірою залежить від рівня інвестиційної привабливості, яка забезпечує доступ до необхідних фінансових ресурсів, а також від нормативів екологічної безпеки, що обумовлює вимоги до модернізації виробничих процесів [3]. Визначення кадрової безпеки як ключової детермінанти економічної безпеки підприємств нафтогазового комплексу зумовлено важливістю кадрового потенціалу в забезпеченні безперервності управлінських і виробничих процесів, підвищенні адаптивності підприємства до умов економічної нестабільності.

Високий рівень кадрової безпеки сприяє ефективному функціонуванню та розвитку суб'єкта господарювання. Формування кадрової безпеки тісно корелює з техніко-технологічним забезпеченням, що визначає попит на висококваліфікований персонал, та з фінансовою стабільністю, що створює умови для конкурентного рівня оплати праці та побудови ефективної системи мотивації кадрів.

Таким чином, детермінанти економічної безпеки підприємств нафтогазового комплексу перебувають у тісному зв'язку і порушення в будь-якому з них матиме негативний кумулятивний ефект. Зовнішні детермінанти мають здебільшого екзогенний характер та формують інституційні умови функціонування підприємств. Внутрішні детермінанти формують основи адаптивної здатності суб'єктів господарювання до змін зовнішнього середовища. Їх аналіз дозволяє виявити внутрішні резерви, слабкі місця та окреслити стратегічні напрями ефективного функціонування і розвитку. У зв'язку з цим, внутрішні детермінанти правомірно розглядати як основу зміцнення економічної безпеки підприємств нафтогазового комплексу.

Література

1. Ilyashenko O.V. (2015). Determinants of economic security system of the enterprise. *Technology Audit and Production Reserves*, 5(6(25), 4–7.
2. Hrybinenko O.M. (2019). International economic security: determinants and components of development. *Economy and State*, 12, 121–126.
3. Onyshchenko V., Bondarevska O. Principles of assessing the economic security of the region. *Balt. J. Econ. Stud.* 2018, 4, 189–197.
4. Onyshchenko V., Onyshchenko S., Verhal K., Buriak A. The Energy Efficiency of the Digital Economy. *Lecture Notes in Civil Engineering*, Springer, Cham. 2023. Vol 299. P. 761–767. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-17385-1_64
5. Варналій З.С., Онищенко С.В., Маслій О.А., Глушко А.Д. Підвищення енергоефективності національної економіки в напрямку зміцнення енергетичної безпеки України. *Building innovations – 2020 : матеріали III міжнар. азербайджансько-української наук.-практ. конф., м.БакуПолтава, 1-2 червня 2020 р. Полтава, 2020. С. 438-440.*